

Список використаної літератури

1. Гуманистическая направленность штайнеровской педагогики : метод. пособие для преподавателей и студентов педвузов / пер. с фин. А. Ойттинен. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 176 с.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України “Про проведення узагальнюючого науково-методичного експерименту всеукраїнського рівня “Розвиток вальдорфської педагогіки в Україні” № 363 від 06.05.2001.
3. Соціальна педагогіка : словник-довідник / за заг. ред. Т. Ф. Алексеєнко. – Вінниця : ООО “Планер”, 2009. – С. 468.
4. Hofrichter H. Waldorf. Die Geschichte eines Names – Stuttgart, 2003. – S. 28.
5. Steiner R: Die Erziehung des Kindes – Verlag Freies Geistesleben Stuttgart, 1961. – S. 129.
6. Waldorf world list 2012 – Pädagogisch Section am Goetheanum, Dornach, 2012. – P. 156.

В. І. Мудрік,
м. Київ

**СТАН ПРОБЛЕМИ ЦІННОСТЕЙ У СУЧАСНИХ ЗАРУБІЖНИХ
ДОСЛІДЖЕННЯХ**

У статті представлено огляд стану досліджень цінностей у сучасних працях зарубіжних дослідників. Визначено, що цінності мають не тільки теоретичне, а й практичне значення у державній, законотворчій, політичній, освітній діяльності й спрямовані на об'єднання громадян і всього суспільства.

Ключові слова: *цінності, гуманістичні цінності, базові цінності.*

Аналіз стану проблеми цінностей у сучасних наукових працях засвідчує, що більшість дослідників віддає перевагу методологічному аналізу цінностей з позиції філософії минулих століть (Е. Кант, Е. Гуссераль, Г. Ріккар та інші) або соціології (С. Анісімов, В. Василенко, О. Дробницький, М. Каган, П. Тугарінов, С. Причепій та інші), психології та педагогіки (Б. Анісімов, В. Василенко, Л. Божович, І. Кон, В. М'ясищев, С. Рубінштейн та інші) учених із близького зарубіжжя. Проблема цінностей досліджується також з урахуванням робіт українських учених (І. Бех, О. Сухомлинська, О. Єжова та інші). Менше приділяється уваги сучасним дослідженням проблем цінностей у зарубіжних країнах.

Аналіз наукової літератури свідчить, що дослідження цінностей проводили європейські (В. Davidov, Р. Schmidt, S. Schwartz), канадські (М. Taylor, Н. Weingarden), китайські (RHM Cheng, JCK, Lee, Mei-Lin Ng. M.), південно-африканські (Kader Asmal), індійські (N. Gupta), австралійські (В. Hill) та інші вчені.

На наш погляд, останніми роками найвагоміший науковий вплив на розвиток досліджень цінностей було зроблено науковою групою Інституту соціології Цюріхського університету професорами Е. Давидовим, П. Шмідтом та Ш. Шварцом. Стимулом для досліджень було визначено причин міжнаціональних сутичок між місцевим населенням та емігрантами в країнах Європи. Зрозуміло, що ці конфлікти пов'язані не стільки з економічними, скільки з культурними чинниками, різними цінностями. У 2012 р. Е. Давидов, П. Шмідт та Ш. Шварц у спеціальному випуску з теорії людських цінностей [2] розглядали результати дослідження всесвітніх цінностей (WVS. 2000) у 36

країнах Європи. Обсяг вибірок – від 533 (Ісландія) до 2740 (Німеччина). Автори зазначили попередні дослідження цінностей Ш. Шварца у 1992 р. [2].

У своїй роботі, яка присвячена основам гуманістичних цінностей [3], Ш. Шварц дає характеристику тим цінностям, які є загальними для більшості країн світу. Серед них самостійність (незалежність думок та дій, вибору, дослідження тощо); стимуляція (стурбованість, пов'язана із життєвими завданнями); гедонізм (задоволення особистісних потреб); досягнення (особистий успіх, компетентність, контроль і домінування над людьми); владні устремління (соціальний статус, престиж, домінування тощо); безпека (гармонія стосунків та взаємодії між членами суспільства, суспільна стабільність); відповідне ставлення (гальмування дій, схильності до того, що може порушити взаємодію людей); традиції (прийняття традицій, ідей, звичаїв, релігій, культур); благочинність (збереження та підвищення особистих позитивних контактів у групі, заохочення до співпраці, позитивних взаємовідносин, забезпечення внутрішньої мотивації): універсалізм (як розуміння нового, терпимість, захист природи та людей).

Було розглянуто структуру ціннісних відносин, доповнення одних цінностей іншими, зверталась увага на несумісність, суперечність між метою і змістом окремих цінностей. Автор запропонував методику вимірювання критеріїв і тестів за 9-бальною системою. Дослідження проводилися з 1988 по 2002 рік у 68 країнах світу і охопили 64271 респондента.

Порівняльний аналіз рейтингу визначених цінностей у громадян різних країн дав змогу побачити, у чому різниця або що спільного, наприклад, між цінностями українців і цінностями громадян інших європейських країн. Так, в українців цінність індексу “турбота про безпеку” посідає друге місце, а громадяни західно-європейських країн займають останні сходинки у ранжируванні, у порядку зниження середніх показників ціннісних індексів серед 32 європейських країн. У рангу індексу цінності “турбота про людей та природу” Україна посідає 22-гу сходинку, а економічно розвинуті європейські країни – верхні рейтингові сходинки. Українці перебувають на нижніх рангових сходинках за значенням індексу “задоволення від життя” (“гедонізм”), “самостійність”, “ризик-новизна”, а найбільш економічно розвинуті європейські країни – на верхніх рангових сходинках. Порівняння рангу середнього індексу цінностей (“задоволення від життя”, “самостійність”, “ризик-новизна”) між українськими та російськими громадянами свідчить, що громадяни цих країн посідають поруч 26–28 рангові сходинки. За показниками середнього індексу цінності “самоствердження” вони займають 5–7 сходинки, а за цінністю “турбота про людей та природу” українці займають 22, а росіяни – 27 сходинку. Наведені порівняння свідчать про близькість індексів цінностей громадян України та Росії.

Водночас, ми бачимо, за якими індексами цінностей українці відрізняються від громадян західних європейських країн. Зазначені висновки збігаються з результатами аналізу ціннісного портрету росіян на європейському тлі, який було проведено В. Магуном і М. Рудневим [1].

Результати наукових робіт Ш. Шварца сприяли дослідженням східних життєвих цінностей, які не вивчали західні дослідники. Відомо, що шанування

традицій, синівна благочинність є центральними цінностями для розуміння конфуціанського вчення (“жень” – людяність, гуманність; “лі” – правила, норми поведінки). Конфуціанські цінності становлять собою основу китайської моралі, породження поваги до традицій, батьків, пращурів, фінансової підтримки батьків. За аналізом Б. Маршал, учені трьох австралійських університетів провели дослідження цінностей у 150 китайських студентів. Математичний аналіз досліджень виявив вагу різних факторів: I фактор – чесність і терпимість (гармонійні стосунки з іншими людьми, вибачливість і співчуття, відкритість, наполегливість, терпимість, надійність); II – конфуційні провідні якості (лояльність до керівників, влади, альтруїзм і чистота, консерватизм, вірність жінок, повага до традицій); III – вірність ідеалам і людяність; IV – поміркованість і моральна дисципліна (патріотизм, солідарність, дотримання обрядів, взаємне вітання, протидія корупції, відчуття сорому, ставлення за статусом). Дослідники припускають, що із соціального, психолого-педагогічного погляду першу групу критеріїв можливо назвати “самоуправлінням”, другу – “відносини з іншими людьми”, третю – “соціальною відповідальністю”, четверту – “моральними принципами, житейською свідомістю”. Існують інші погляди щодо вищенаведених визначень: перша група – інтеграція, друга – конфуціанство, третя – людське тепло, четверта – моральна дисципліна [5].

Канадська вчена Мерлін Тейлор, за результатами досліджень Б. Давидова, П. Шмідта та Ш. Шварца у 1993 р. громадян 26 країн Європи, зробила порівняльний аналіз цінностей у громадян цих країн [6].

Канадець Харвей Вайнгартен дослідив значення освіти в формуванні суспільних цінностей в епоху глобалізації: інтелектуальна зацікавленість; уміння бути у злагоді з людьми різних переконань; відчуття спільності (повага до закону, приватної власності, до прав людини); дотримання традицій (можливість конструктивного реагування на зміни в житті); розуміння мети в житті (етичному та духовному житті, цінності особистості, справедливості) [7].

У 2003 р. Австралійський уряд у своєму огляді визначив принципи та структуру найважливіших цінностей, які треба виховувати у громадян в освітніх закладах: толерантність і розуміння; повага; відповідальність; соціальна справедливість; бути кращим; турбота; солідарність і довіра; чесність; свобода; етичність.

У 2001 р. у Південно-Африканській Республіці вийшов Маніфест цінностей, освіти й демократії. Мета Маніфесту: об’єднати громадян країни на основі загально визнаних цінностей. Документ проголошує найважливішими такі цінності: демократія (одна із перших і фундаментальних цінностей); соціальна захищеність і справедливість; справедливість в освіті; антирасизм і гендерна рівність; людська гідність; відкритість суспільства; відповідальність; верховенство закону; поважання цінностей; примирення (порозуміння, домовленість). Зазначені цінності є частиною державної конституції, політики і програм в освіті [4].

Наведені дослідження дають змогу припустити: в особистісному значенні цінності визначаються як переконання людини у значущі або важливості чогось (об’єкта або явища) як мети або засобу; у ширшому значенні базові цінності

людини формуються як оперативні, поточні, які спрямовують життєдіяльність людини. Визначення державних, соціальних, національних, освітніх цінностей має не тільки теоретичне, а й практичне значення у державній, законотворчій, політичній діяльності, спрямованій на об'єднання громадян і всього суспільства.

Список використаної літератури

1. Магун В. Ценностный портрет россиян на европейском фоне // Демоскоп weekly /Институт демографии Национального исследовательского института экономики / В. Магун, М. Руднев. – № 503–504. – 9 марта – 1 апреля 2012.
2. Davidov E. Introduction. Survey Research Methods / Davidov Eldad, Peter Schmidt, Shalom Schwartz. – Vol 6, №1. – 2012. – P. 1–2.
3. Schwartz S. H. Universal in the content and structure of value: theory and empirical test in 20 countries / S. H. Schwartz // In M. Zanna (Ed.), Advances in experimental social psychology (Vol. №25). – New York : Academic Press, 1992. – P. 1–65.
4. Manifesto on Values. Education and Democracy / Foreword : professor Kader Asmal MP, Minister of Education Pretoria. – July 2001.
5. Marshall B. International Education. Flinder University / Marshall Barbara. – Jornal 1., №2. – 2000. – [Електронний ресурс] – Режим доступу www.flindess.edu.au/education/iej.
6. Taylor M. Canadian Values and 21st Century Leadership. A presentation to Leadership Conference 2007 / M. Taylor // Leaders Moving Forward Saskatoon. – SK., May 1., 2007 (invited). – P. 23 – 26.
7. Weingarden H. Community Values in ah age Globalization. / Weingarden Harvey – Ven. : Yale University Press, 1996. – 234 p.

І. В. Мудрік,
м. Київ

**СВІДОМЕ СТАВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ
ДО ВЛАСНОГО ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ**

У статті представлено результати теоретичного дослідження змісту структури свідомого ставлення особистості до власного фізичного розвитку. Охарактеризовано показники фізичного стану й розвитку. Визначено вплив домагань на рівні сформованості свідомого ставлення особистості до власного фізичного стану і розвитку.

Ключові слова: *структура свідомого ставлення особистості до власного фізичного розвитку, показники фізичного розвитку.*

Проблемам свідомого ставлення особистості до різних сторін власного фізичного розвитку приділялася увага українськими і зарубіжними вченими (І. Бех, М. Боришевський, П. Чамата, О. Заржицька, Є. Креславський, Є. Соколова, О. Купреєва, Р. Моляко, А. Тхостов та інші.). У сфері фізичного виховання ставлення особистості проявляється до свого фізичного “Я”, образу тіла та його побудови, до статури, розвитку фізичних якостей, естетики рухів, здоров'я, спортивних досягнень тощо. У Програмі виховання дітей та молоді в Україні визначено: “Ціннісне ставлення до свого фізичного “Я” характеризує вміння особистості позитивно оцінювати свою зовнішність, тілобудову, поставу, розвиток рухових здібностей, фізичну витривалість, функціональну спроможність, швидке відновлювання сил після фізичного навантаження, статеvu належність, корисні звички, стан свого здоров'я, турботу про безпеку власної життєдіяльності, здоровий спосіб життя, активний відпочинок, вольові риси особистості”.